

SESIUNE DE COMUNICARE, PREDEAL 12-14.oct. 2011

NOTĂ DE FUNDAMENTARE

Act normativ Nou:

Hotărâre de Guvern privind încadrarea în condiții deosebite a locurilor de muncă din exploatarea miniere de lignit la zi.

Fundamentare act normativ: *Încadrarea locurilor de muncă din unitățile de extracție a lignitului la zi în condiții deosebite*

În prezent în temeiul Hotărârii Guvernului nr. 1349/28.12.2010 pentru modificarea HG nr. 246/2007 privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite au fost revizuite planurile de prevenire și protecție, au fost refăcute determinările de noxe, au fost întocmite rapoartele medicale privind starea de sănătate a lucrătorilor din unitățile de extracție a lignitului la zi și se constată că locurile de muncă existente *„nu pot fi încadrate în condiții normale”*.

1. Descrierea situației

În legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale la art. 19 alin(1) s-a prevăzut **existența locurilor de muncă în condiții deosebite, care reprezintă acele locuri de muncă în care, în mod permanent sau în anumite perioade se poate afecta esențial capacitatea de muncă a asiguraților.**

În baza propunerii comune a Ministerului Muncii și Protecției Sociale și Ministerului Sănătății a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr.261/22 februarie 2001 (M.Of. nr.114/06 martie 2001 Partea I) privind criteriile și metodologia de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite care a intrat în vigoare la data de 01 aprilie 2001. Conform acestei hotărâri angajatorii care și-au nominalizat locuri de muncă în condiții deosebite, trebuiau ca într-o perioadă de timp de 6(șase) ani de la data publicării acestui act normativ în Monitorul Oficial al României, Partea I, să ia toate măsurile tehnice, sanitare și organizatorice pentru normalizarea condițiilor de muncă astfel încât la data de 06 martie 2007 locurile de muncă în condiții deosebite să devină locuri de muncă în condiții normale.

La expirarea termenului de valabilitate a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite, respectiv 6 martie 2007, a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr.246/2007(M.Of.nr.169 din 09 martie 2007 Partea I) privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite prin care perioada de valabilitate a avizelor reînnoite a fost fixată pentru data de 31 decembrie 2008, precizându-se că nu se poate depăși această dată.

Conform acestui act normativ angajatorii, trebuiau să depuna la inspectoratul teritorial de muncă, pe lângă alte documente și planul de prevenire și protecție care să asigure îmbunătățirea nivelului de securitate și sănătate în muncă al lucrătorilor, cuprinzând măsuri și acțiuni eșalonate, astfel ce până la data de 31 decembrie 2008, locurile de muncă să se încadreze în condiții normale.

La expirarea termenului de valabilitate a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite, respectiv 31 decembrie 2008, a fost adoptată Hotărârea de Guvern nr.1622 din 10 decembrie 2008(M.Of. nr.862/20 decembrie 2008 Partea I) pentru modificarea și complectarea Hotărârii Guvernului nr.246/2007 privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite, prin care perioada de valabilitate a avizelor reînnoite, potrivit acestei hotărâri, nu poate depăși data de 31 decembrie 2009, cu precizarea că se aplică numai angajatorilor care dețin la data de 31 decembrie 2008 avizul de reînnoire și care nu au realizat până la această dată măsurile necesare în vederea normalizării condițiilor de

muncă. Conform acestui act normativ angajatorii au obligația de a depune la inspectoratul teritorial de muncă planul de prevenire și protecție revizuit, care să asigure îmbunătățirea nivelului securității și al protecției sănătății lucrătorilor, cuprinzând măsuri și acțiuni, eșalonate pe întreaga perioadă, astfel încât, până cel târziu la data de 31 decembrie 2009, locurile de muncă să se încadreze în condiții normale, precum și raportul medical întocmit de medicul de medicina muncii privind starea de sănătate a lucrătorilor expuși la noxele fizico-chimice și agenți biologici care au determinat introducerea locurilor de muncă în condiții deosebite pentru perioada cuprinsă între datele reînnoirii și data de 31 decembrie 2008.

Totodată actul normativ solicită angajatorilor dovezi privind depunerea la casele teritoriale de pensii a documentelor prin care s-a obținut reînnoirea avizului de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite și al listei cuprinzând categoriile profesionale care lucrează în aceste locuri de muncă până la data de 31 decembrie 2008.

La data de 29 decembrie 2009, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 1627/2009 referitor la prelungirea avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite. Perioada de valabilitate a avizelor reînnoite conform acestei hotărâri nu poate depăși data de 31.12.2010.

La data de 28.12.2010, a fost adoptată Hotărârea Guvernului nr. 1349/2010 privind modificarea și complectarea Hotărârii de Guvern nr. 246/2007 privind metodologia de reînnoire a avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite.

În baza acestei hotărâri au fost îndeplinite criteriile stipulate la art. 2 în cea ce privește:

- revizuirea planului de prevenire și protecție.
- elaborarea raportului medical privind starea de sănătate a lucrătorilor expuși la noxele fizico-chimice și de mediu de muncă, care au determinat încadrarea locurilor de muncă în condiții deosebite.
- dovedirea depunerii la casele teritoriale de pensii a documentelor prin care s-a obținut reînnoirea avizelor de încadrare a locurilor de muncă în condiții deosebite.

În prezent cu toate că multe unități au avut ca dată pentru normalizarea locurilor de muncă perioade diferite din anul 2011, această acțiune nu s-a încheiat.

Acest fapt se datorează contextului economic actual care a impiedicat realizarea măsurilor propuse în planul de prevenire și protecție deoarece, acestea în majoritatea cazurilor presupun achiziții de echipamente de muncă cu cerințele esențiale de securitate în muncă sau schimbarea proceselor de producție, care necesită investiții ce nu au putut fi acoperite până în prezent.

Legea 263/16 decembrie 2010 art. 3 lit. g, recunoaște locurile de muncă în condiții deosebite ca fiind „locurile de muncă unde gradul de expunere la factorii de risc profesional pe toată durata timpului de muncă poate conduce în timp la îmbolnăviri profesionale, la comportamente riscante în activitate, cu consecințe asupra securității și sănătății în muncă a asiguraților.

În urma analizelor efectuate s-a constatat:

1.1 Anterior perioadei analizate la punctul 1 (Legea 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale) în baza Legii nr.3/1977 privind pensiile de asigurări sociale de stat și asistență socială și în conformitate cu prevederile art.2 din Decretul lege nr 68/1990 pentru înlăturarea unor inechități în salarizarea personalului, Ministerul Muncii Ocrotirilor Sociale, Ministerul Sănătății și Comisia Națională pentru Protecția Muncii au emis Ordinul nr.50 din 5 martie 1990 prin care au fost precizate locurile de muncă, activitățile și categoriile de personal care lucrează în condiții deosebite, ce se încadrează în grupele I și II de muncă în vederea pensionării. Încadrarea în grupele I și II de muncă conform punctului 4 din Ordinul nr.50/5 martie 1990 s-a făcut în situațiile în care **„cu toate măsurile luate de unitate pentru normalizarea condițiilor de muncă, nivelul noxelor existente la locurile (activitățile, meseriile, funcțiile) prevăzute în aceste grupe depășește nivelul maxim admis prevăzut de Normele Republicane de Protecția Muncii”**. Conform reglementărilor, activitatea de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi a fost încadrată în condiții deosebite (grupa a II-a de muncă) fiind evidențiată în anexa II pozițiile 155 și 156 din ordinul nr.50/5

martie 1990. Încadrarea s-a datorat cumulului de factori de risc existenți la locurile de muncă, respectiv:

- existența noxelor: zgomot, praf, vibrații (conform determinărilor efectuate)
- microclimat nefavorabil; componentele microclimatului specific mediului de muncă (temperatură, umiditate, temperatura suprafețelor în ceea ce privește limitele termice maxime prevăzute de reglementările în vigoare nu pot fi respectate în activitățile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi, deoarece activitatea se desfășoară sub cerul liber, iarna fiind temperaturi variabile de sub minus 20 grade Celsius, iar vara temperaturi variabile de peste 40 grade Celsius, cu variații de plus minus 15 grade Celsius, datorate mișcării curenților de aer care modifică valoarea temperaturilor la sol.
- suprasolicitare fizică și nervoasă; efortul fizic mare și foarte mare în condițiile manipulării unor mase mari și incomode, în condiții de muncă vicioase, cu mișcări bruște și repetabile cuantificate în sens negativ pentru personalul muncitor și de execuție în numărul mare de zile de incapacitate temporară de muncă, conform certificatelor medicale cu diagnosticul afecțiuni dorso-lombare; încordarea nervoasă, generată de necesitatea exploatarea în condiții de siguranță a echipamentelor de muncă precum și abordarea deciziilor în timp scurt ce trebuie luate de către executanți, constituie factor de risc generator de accidente de muncă.

1.2 În prezent aprecierea încadrării în condiții deosebite a locurilor de muncă din **carierile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi** se realizează condiționând ca până la data de 31 decembrie 2011, locurile de muncă **sa se încadreze în condiții normale. Acest fapt reprezintă o prerogativă nerealistă, ca urmare a analizelor asupra evaluărilor după cum urmează:**

1.3 Evaluarea noxelor în mediul de muncă.

1.3.1 Noxa zgomot. În perioada 2001-2011, majoritatea utilajelor de excavare, transport și depunere au fost supuse unui proces continuu de modernizare, fiind întocmite multiple planuri de prevenire și protecție în vederea îmbunătățirii nivelului securității și al protecției sănătății lucrătorilor, cuprinzând măsuri și acțiuni pe întreaga perioadă analizată. În urma determinărilor anuale privitor la noxa zgomot s-a constatat că valorile înregistrate s-au situat în apropierea limitelor maxime admise conform (NGPM-1996 90dB, NGPM -2002 87dB, HG493/2006 87dB aceasta scăzând la 80dB în funcție de p (vârf)), constatând totuși două situații:

- în spațiile închise s-a redus nivelul de zgomot din cabinele de comandă, casele electrice, atelierele, spațiile de odihnă, etc.
- în spațiile deschise unde se asigură supravegherea funcționării echipamentelor de muncă, accesul la diferite subansamble și subsisteme ale echipamentelor de muncă, căile de acces, platformele de vehiculare și lucru, nivelul de zgomot înregistrează valori pentru care conform legislației în vigoare, angajatorul este obligat să ia măsuri de diminuare.

Directiva Europeană Mașini, transpusă în legislația din România prin Hotărârea de Guvern nr.119/2004 precum și Hotărârea de Guvern nr.1756/2006 referitoare la emisiile de zgomot în mediu, produs de echipamente destinate utilizării în exteriorul clădirilor, permit certificarea echipamentelor de muncă din dotarea carierelor de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi, respectiv excavatoare cu rotor, transportoare cu bandă, mașini de depunere cu mijloace de producție cu nivel de zgomot mai mare de 87dB, exploatarea lor fiind condiționată de utilizarea de echipament individual de protecție împotriva zgomotului. **Constatăm faptul că în mediul de muncă din carierele de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi noxa zgomot nu poate fi eliminată.**

1.3.2 Noxa pulberi. Pulberile mixte sunt rezultatul excavării, transportului și depunerii masei miniere care, datorită antrenării de către curenții de aer și în combinație cu praful din taluzele de lucru, de pe platformele de vehiculare și treptele de lucru ale utilajelor, creează nori de praf care circulă liberi în atmosfera **din carierele de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi și nu poate fi eliminată.**

1.3.3 Noxa vibrații. Vibrațiile sunt datorate funcționării continue a moroarelor electrice de mare putere de la acționările mijloacelor de producție din activitățile de excavare, transport și depunere din cariere.

1.4 Evaluarea stării de sănătate a lucrătorilor.

Evaluarea a constat în examinările medicale efectuate cu ocazia controalelor medicale la angajare și periodic, efectuate de medicii de la cabinetele medicale de întreprindere și de medici specialiști din policlinici, în conformitate cu metodologiile aprobate prin ordinele succesive ale Ministerului Sănătății și Hotărâri de Guvern, respectiv: Ordinul 15/1982, Ordinul 761/2001, Ordinul 1933/2002, HG 355/2007.

Impactul factorilor de risc prevăzuți de Ordinul 50/1990, Legea 90/2000 prin HG 261/2001, HG 246/2007, cu complectările și modificările ulterioare, care se regăsesc la locurile de muncă din **carierile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi** se regăsesc în rapoartele statistice anuale care evidențiază starea de sănătate, indicele de gravitate maxim atins fiind de 1544 zile om/1000 salariați, categoriile cele mai afectate fiind cele care au **vârsta peste 55 de ani**, în condițiile în care vârsta medie a salariaților din această activitate este de 40 de ani.

Urmarea analizei dosarelor medicale de către medicii de medicina muncii s-au elaborat rapoarte privind starea de sănătate a lucrătorilor din **carierile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi**. S-a constatat că pe lângă prezența în mediul de muncă a noxelor zgomot, vibrații, pulberi de cărbune, sunt prezente în mediul de muncă riscuri fizice ca microclimat nefavorabil, câmp electric generat de curenții de medie și joasă frecvență, precum și condiții de muncă extreme ca: poziții vicioase, ortostatism, efort fizic, stres neuropsihic care au cumulativ în timp efecte asupra stării de sănătate a salariaților și pot conduce în timp la îmbolnăviri profesionale, la comportamente riscante în activitate, cu consecințe asupra securității și sănătății în muncă a lucrătorilor.

Se poate concluziona:

Microclimatul influențează starea de sănătate a lucrătorilor. În condițiile muncii într-un mediu extern, în care variațiile de temperatură se modifică în funcție de anotimp existând extreme mult sub limitele inferioare admise iarna, peste limitele admise în timp de vară, la care se adaugă curenții de aer, umiditatea excesivă care este prezentă în medie 7-8 luni din an, afectează în special sistemul osteo-articular și aparatul respirator; morbiditatea prin aceste afecțiuni reprezintă un procentaj semnificativ din totalul zilelor de concediu medical (înregistrate ca întreruperi temporare de muncă) astfel încât afecțiunile osteo-articulare reprezintă o medie ponderată de 30% din totalul zilelor ITM; iar afecțiunile respiratorii reprezintă o medie ponderată de 10% din totalul zilelor ITM. Însumate cele două afecțiuni reprezintă cauza aproape a jumătate din totalul zilelor de incapacitate temporară de muncă.

Zgomotul influențează starea de sănătate a lucrătorilor. Pe lângă faptul că afectează organul receptor (urechea) produce și efecte generale negative asupra organismului generând hipertensiune arterială și afecțiuni gastro-intestinale datorate hiperacidității gastrice. S-a constatat că persoanele care lucrează în mediu cu zgomot prezintă hipertensiune arterială, ulcer, gastrită hiperacidă cu 60% mai mult decât lucrătorii care nu lucrează în mediu cu zgomote. Modificările organului auditiv se manifestă prin oboseala auditivă și hipoacuzii de diferite grade.

Vibrațiile. Prezente la diferite locuri de muncă și pentru diverse meserii produc decalcificieri la nivelul coloanei, bazinului și articulațiilor coxofemorale, au efect asupra sistemului cardio-vascular la nivelul căruia pot produce spasme prelungite cu modificări trofice la nivelul țesuturilor anatomice irigate de acestea.

Pulberile mixte. În condițiile unui microclimat cald (de vară) fără curenți de aer, sau microclimat rece (de iarnă) cu mișcări ale curenților de aer, sunt afectate căile respiratorii, peste care s-au adăugat factori infecțioși generând bronșite cronice și disfuncții ventilatorii de diferite grade.

Efortul fizic. Ca o condiție de muncă nefavorabilă, combinată cu microclimatul extern, rece iarna și excesiv de cald vara are efect asupra sistemului osteo-articular-ligamentar, producând discopatii de diferite grade sau artroze. Efortul fizic desfășurat în tura de noapte conduce la apariția stresului neuropsihic care conduce la rîndul lui la declanșarea diabetului zaharat, precum și a tulburărilor psihice.

Lucrul la înălțime este condiționat de starea de sănătate a lucrătorilor. Toate locurile de muncă de la activitatea de producție desfășurate în **carierile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi** sunt

încadrate conform normelor specifice ca locuri de muncă la înălțime. **Conform HG 355/2007 (fișa 123), au contraindicație în a lucra la înălțime lucrătorii cu vârsta de peste 55 de ani.**

În carierele de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi, există locuri de muncă unde nu pot fi eliminați factori de risc precum:

- noxe: zgomot, praf, vibrații (conform determinărilor efectuate)
- microclimat nefavorabil; componentele microclimatului specific mediului de muncă (temperatură, umiditate, temperatura suprafețelor în ceea ce privește limitele termice maxime prevăzute de reglementările în vigoare nu pot fi respectate în activitățile de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi, deoarece activitatea se desfășoară sub cerul liber, iarna fiind temperaturi variabile de sub minus 20 grade Celsius, iar vara temperaturi variabile de peste 40 grade Celsius, cu variații de plus minus 15 grade Celsius datorate mișcării curenților de aer care modifică valoarea temperaturilor la sol.
- suprasolicitare fizică și nervoasă; efortul fizic mare și foarte mare în condițiile manipulării unor mase mari și incomode, în condiții de muncă vicioase, cu mișcări bruște și repetabile cuantificat în sens negativ pentru personalul muncitor și de execuție în numărul mare de zile de incapacitate temporară de muncă, conform certificatelor medicale cu diagnosticul afecțiunii dorso-lombare; încordarea nervoasă, generată de necesitatea exploatarea în condiții de siguranță a echipamentelor de muncă precum și abordarea deciziilor în timp scurt ce trebuie luate de către executanți, constituie factor de risc generator de accidente de muncă.

Programele privind normalizarea condițiilor de muncă nu au putut fi finalizate în anul 2011. În contextul economic actual, măsurile propuse în planul de prevenire și protecție nu au putut fi realizate integral.

În situația în care ar înceta aplicarea prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 246/2007 cu modificările și completările ulterioare începând cu 01.01.2012, există posibilitatea ca societățile care nu și-au normalizat condițiile de muncă să fie sancționate cu oprirea activității la locurile de muncă neconforme cu legislația din domeniul securității și sănătății în muncă. Acest lucru ar duce începând cu 01.01.2012 la pierderea multor locuri de muncă, situație care ar putea genera creșterea ratei șomajului în condițiile unui climat economic marcat de efectele crizei.

Condițiile de muncă specifice desfășurate în carierele de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi, generate de mediul de muncă în intercondiționare cu sarcina de muncă, respectiv efortul fizic, solicitarea nervoasă, temperaturile extreme, variațiile de umiditate, variațiile curenților de aer, zgomotul, pulberile mixte, sunt elemente asupra cărora greu se poate interveni dar care au un impact major asupra stării de sănătate a lucrătorilor, cea ce ne determină să susținem menținerea înregistrării locurilor de muncă în condiții deosebite.

În prezent situația locurilor de muncă încadrate în condiții deosebite din unitățile care au activități în carierele de extracție a lignitului prin lucrări miniere la zi este următoarea:

- număr de unități ce dețin aviz de încadrare în condiții deosebite: 4
- număr de locuri de muncă încadrate în condiții deosebite: 156
- număr de lucrători încadrați în condiții deosebite: 8640

2. Schimbări preconizate

Prevederile noului proiect de Hotărâre de Guvern să fie aplicabil până la data de 31 decembrie 2014 acelor angajatori care dețin la data de 31 decembrie 2011, avize conform legislației în vigoare, cu revizuire la 2 ani.

În situația în care termenul de reînnoire a avizelor prevăzut în momentul de față în Hotărârea Guvernului nr.

246/2007, cu modificările și completările ulterioare, nu se promulgă există posibilitatea ca unitățile care au locuri de muncă în condiții deosebite, dar care nu și-au realizat măsurile prevăzute în planul de prevenire și protecție să fie sancționați de către inspectorii de muncă **cu oprirea activității** datorită neconformității cu prevederile prevăzute de acte normative din domeniul securității și sănătății în muncă.

3. Alte informații.

Precizăm, totodată, că în opinia noastră proiectul se încadrează în sfera actelor care pot fi adoptate de Guvern în condițiile art. 110 al. (4) din Constituția României, republicată, întrucât aspectele reglementate nu implică promovarea unor politici noi, iar emiterea acestei hotărâri nu presupune o decizie de oportunitate, aflată la latitudinea Guvernului, ci este neapărat a fi emisă de Guvern pentru asigurarea executării dispozițiilor de nivel primar.

4. Impactul macro-economic.

Prin suspendarea activității unor locuri de muncă din cadrul unor unități, personalul respectiv ar fi disponibilizat ceea ce ar duce la creșterea numărului de șomeri, în condițiile unui climat economic nefavorabil atât pe plan intern, cât și pe plan european și mondial. Este necesar de subliniat faptul că, în acest context, se amplifică presiunea exercitată asupra bugetului de stat prin preluarea obligației de asistare socială, după epuizarea perioadei de indemnizare ca șomeri.

5. Impactul asupra mediului de afaceri.

Având în vedere contextul actual al crizei economice, există posibilitatea ca unele unități să nu poată, într-un timp scurt, să-și normalizeze condițiile de muncă și nici să aibă forța economică să își schimbe profilul prin începerea unei noi activități.

6. Impactul social.

Oprirea activităților unor locuri de muncă duce la creșterea numărului de șomeri, aspect ce generează un impact social major.

**ȘEF DEPARTAMENT SSMPP,
Popescu Gheorghe Cristinel**